

Datum
2019-05-29Diarienummer
KS-2019/720.109Handläggare
Björn Rosborg
08-535 302 09
Bjorn.Rosborg@huddinge.se

Kommunstyrelsen

En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6) – svar på remiss från Utbildningsdepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

Bifogad skrivelse till kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 maj 2019, bilaga 1, överlämnas till Utbildningsdepartementet som Huddinge kommuns yttrande över utredningen ”*En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)*”.

Sammanfattning

Huddinge kommun har fått Utbildningsdepartementets utredning ”*En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)*” på remiss för yttrande.

Utredningens uppdrag har varit att göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning och resurstilldelning. Enligt direktiven ska styrningen främja ”starka och ansvarsfulla lärosäten” som kan uppfylla nationella mål och möta samhällsutmaningar i Sverige och globalt. Målet är att ett ramverk för styrning och resurstilldelning som ger lärosätena goda förutsättningar att ta ansvar för att utveckla och förmedla kunskap för samhällets långsiktiga utveckling.

Ärendet har gått på internremiss till gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden.

En välfungerande samverkan med akademien kring forskning, utbildning och utveckling är viktig för att Huddinge kommun ska kunna möta verksamhetens, brukarnas och invånarnas behov.

Kommunstyrelsens förvaltning är överlag positiv till de förslag som ges i betänkandet kring lärosätenas styrning, då de tydligt syftar till att stärka deras arbete med att den kunskap och kompetens som skapas ska komma till nytta i samhället, men vill också i sitt remissyttrande lyfta fram ett antal synpunkter inför Utbildningsdepartementets fortsatta beredning av ärendet.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 HuddingeBesök
Kommunalvägen 28Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Beskrivning av ärendet

Styr- och resursutredningens uppdrag har varit att göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning och resurstilldelning. Enligt direktiven ska styrningen främja ”starka och ansvarsfulla lärosäten” som kan uppfylla nationella mål och möta samhällsutmaningar i Sverige och globalt.

Målet är att ett ramverk för styrning och resurstilldelning som ger lärosätena goda förutsättningar att ta ansvar för att utveckla och förmedla kunskap för samhällets långsiktiga utveckling.

Principer för en ändamålsenlig styrning

En ändamålsenlig styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten måste:

- Främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande – garantera det fria kunskapssökandet och främja en stark kvalitetskultur genom att hålla fokus på resultat och kvalitet och samtidigt undvika detaljstyrning eller snedvridande incitament.
- Främja ett rollsäkert samhällsansvar – lärosätena bör förväntas att utifrån en stark akademisk integritet göra vad de kan för att den kunskap och kompetens som skapas kommer till nytta i samhället på olika sätt.
- Främja strategisk handlingsförmåga – ge lärosätena långsiktiga ramar och handlingsutrymme att ta ansvar utifrån sina respektive förutsättningar.

Detta ligger i linje med utvecklingen mot tillitsbaserad styrning, dvs. en styrning som bygger på inre motivation, professionella normer och verksamhetsnära kunskap, där ett tydligt fokus på och ansvar för verksamhetens mål förenas med en flexibilitet i hur verksamheten bäst bedrivs för att nå målen.

De förändringar som föreslås görs under ett antal rubriker.

Sambandet mellan utbildning och forskning

Utredningen föreslår ett antal förändringar för att stärka sambandet mellan utbildning och forskning. Det handlar om återinförande av en bestämmelse i högskolelagen om att lärares arbetsuppgifter normalt ska innehålla både forskning och utbildning; gemensam behandling av både utbildning och forskning i en samlad proposition och ett samlat anslag som möjliggör flexibel medelsanvändning för att på bästa sätt uppfylla lärosätets uppdrag inom utbildning och forskning.

Förstärkning av viktiga normer

I utredningen konstateras att flera viktiga principer redan finns uttryckta i högskolelagen, men att det finns några aspekter som skulle kunna markeras tydligare. Det handlar om ansvaret att värna akademisk frihet, en tydligare betoning av utbildningens frihet, det kollegiala ansvaret och inflytandet samt sambandet mellan utbildning och forskning som en vägledande princip för lärarnas arbetsuppgifter.

Datum
2019-05-29Diarienummer
KS-2019/720.109

En samordnad långsiktig, kunskapsbaserad och dialogbaserad process
Utredningen föreslår att regeringen presenterar en samlad proposition för högre utbildning och forskning varje mandatperiod enligt liknande modell som för de forskningspolitiska propositioner som funnits de senaste decennierna.

Vidare föreslås en mer dialogbaserad, samordnad och långsiktig ram för den direkta styrning av universitet och högskolor som i dag sker i form av myndighetsdialoger, regleringsbrev eller särskilda uppdrag till lärosäten. Med den samlade propositionen för högre utbildning och forskning som grund tas de delar som är relevanta för den direkta styrningen vidare i en dialogbaserad process som resulterar i fyraåriga planeringsförutsättningar för lärosätet med avseende på mål, utbildningsuppdrag, särskilda åtaganden och resurstilldelning.

Utbildningen

Principerna för utbildningsutbudets utformning föreslås skrivas in i författning, med innebörden att utbildningsutbudet ska utformas med hänsyn till kunskapsutvecklingen och svara mot studenternas efterfrågan samt arbetslivets och samhällets behov. Det föreslås gälla alla tre utbildningsnivåer.

Både nationella och regionala behov av kompetens- och kunskapsförsörjning bör vara en del i lärosätenas planering av utbildningsutbudets utformning.

Dessutom föreslås att lärosätenas ansvar för det livslånga lärandet i form av yrkesverksammas fortbildning och vidareutbildning åter explicit slås fast i högskolelagen.

Forskningen

Utredningen menar att både direkta anslag och externa medel har viktiga roller i forskningsfinansieringen, men också att nuvarande höga andel externa medel har en rad negativa konsekvenser. Viktigast är att det försvårar lärosätenas möjlighet att agera självständigt och fatta strategiska beslut angående långsiktiga inriktningar.

Utredningen föreslår därför att regering och riksdag tydligt uttalar ett mål och formulerar en plan för att andelen direkta statsanslag ska utgöra minst hälften av de totala forskningsintäkterna vid universitet och högskolor i landet inom den närmsta åttaårsperioden.

Samverkan och samhällspåverkan

I lärosätenas samverkan med det omgivande samhället och i deras insatser för att utbildning och forskning ska leda till en positiv samhällspåverkan ryms en mycket stor spännvidd av aktiviteter. Det kan gälla allt från rena bildningsinsatser för en allmänhet eller indirekt och långsiktig påverkan genom spridning av grundforskningsresultat till avgränsade forskningssamarbeten med enskilda företag eller uppdragsutbildning för en specifik personalgrupps konkreta kompetensbehov. Dagens formulering i högskolelagen är för begränsad bland annat för att den inte omfattar utbildningens samhällspåverkan, därför föreslås i stället den bredare formuleringen att det i högskolornas uppgift ska ingå ”att

samverka med det omgivande samhället och verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta.”

Jämställdhet

Bedömningen utredningen gör är att regeringen fortsatt bör ha jämställdhetsintegrering som huvudsaklig strategi för ökad jämställdhet inom högskolan, och att jämställdhet ska ses som en integrerad del av kärnverksamhet och finnas med som ett bedömningsområde i det nationella kvalitetssäkringssystemet.

Resurstilldelningen

Utifrån de principer för styrningen som utredningen förordar följer att resurstilldelningen ska främja ett tydligt lärosätesansvar där frihet i resursanvändningen kombineras med ansvar för resurseffektivitet och kvalitet och främja ett helhetsansvar.

Ett samla ansvar för utbildning och forskning

För att lärosätena ska kunna ta ett helhetsansvar för verksamheten och säkerställa ett nära samband mellan utbildning och forskning måste lärosätena kunna använda resurserna samlat. För att åstadkomma det föreslår utredningen att dagens två verksamhetsgrenar – utbildning på grundnivå och avancerad nivå respektive forskning och utbildning på forskarnivå – slås ihop till en verksamhetsgren som finansieras med ett samlat anslag. Resurserna föreslås dock fortsatt beräknas och tilldelas dels för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, dels för forskning och utbildning på forskarnivå.

Tilldelning utbildning på grundnivå och avancerad nivå

I dag avräknas hela anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå årligen baserat på helårsstudenter och helårsprestationer.

För att öka stabiliteten föreslås att dagens modell ersätts med en fast bas och en årligt rörlig del. Basen och den rörliga ersättningen föreslås utgöra vardera hälften av lärosätets totala tilldelning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Den rörliga delen föreslås styras av antalet helårsstudenter.

Utredningen bedömer vidare att dagens ämnesbaserade ersättningsbelopp har en rad nackdelar. Som en följd föreslås en modell utan ersättningsbelopp, som innebär att ett lärosäte tilldelas en viss ekonomisk ram och ett mål om antalet helårsstudenter.

Tilldelning för forskning och utbildning på forskarnivå

Utredningen förordar fortsatt användning av en basresurs i form av en minsta nivå på de direkta forskningsanslagen relaterad till utbildningens storlek motsvarande minst 12 000 kronor per helårsstudent. För att göra kopplingen mellan utbildning och forskning ännu tydligare föreslås att uppdrag om ökad utbildningsvolym även bör leda till ökad tilldelning för forskning med 12 000 kronor per ny helårsstudent, och att detta bör gälla alla lärosäten.

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens remissvar

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden anser att svensk högskoleutbildning med sin organisation av utbildning i kurser är väl lämpad för ett livslångt lärande (*bilaga 2*). Fristående kurser kan sökas av personer som är verksamma i yrkeslivet och öppnar upp för att högskolans hela utbud kan nyttjas både för fortbildning och vidareutbildning och därmed bidra till kompetensförsörjning.

Samverkan mellan gymnasieskolorna och lärosätena är viktig för den röda tråden i utbildningskedjan. Redan idag sker samverkan med lärosätena på flera olika sätt, bland annat genom praktiktäta forskning (ULF), verksamhetsförlagd utbildning (VFU), samverkansavtal för Widerströmska gymnasiet, delaktighet i gymnasieråd samt utbildningsdagar för eleverna.

Utredningen innehåller inga förslag som direkt påverkar gymnasieskolan eller vuxenutbildningens verksamheter, men förvaltningen välkomnar förslagen om ett förtydligt uppdrag om samverkan med det omgivande samhället för att bidra till kunskapsprogression och kompetens i arbetslivet.

Förvaltningens synpunkter

En välfungerande samverkan med akademien kring forskning, utbildning och utveckling är viktig för att Huddinge kommun ska kunna möta verksamhetens, brukarnas och invånarnas behov. Kommunstyrelsens förvaltning välkomnar att utredningen sammanställt aktuell kunskap om universitetens och högskolornas styrning och resurstilldelning och ger förslag till förbättringar.

Det är också bra att utredningens ambition är att ta ett helhetsgrepp om forskning och utbildning. Det är positivt med ansatsen att försöka skapa akademier där det finns en organisk samhörighet mellan utbildning och forskning.

Kommunstyrelsens förvaltning är överlag positiv till de förslag som ges i betänkandet kring lärosätenas styrning, då de tydligt syftar till att stärka deras arbete med att den kunskap och kompetens som skapas skall komma till nytta i samhället, men vill också lyfta fram nedanstående synpunkter inför Utbildningsdepartementets fortsatta beredning av ärendet:

- Utredningens förslag om ett strukturerat och förstärkt arbete med dialogbaserad styrning är bra.
- Betänkandets ställningstagande att utbildning och forskning värderas lika högt är bra. Vidare är det positivt att tydliga målsättningar avseende utbildning formuleras i nationella överenskommelser.
- Det fortsatta arbete kring jämställdhet och jämlikhet inom akademierna är bra då det också har en stor påverkan på förutsättningarna för ett jämlikt och jämställt samhället i stort.
- Förslagen om ett förtydligt uppdrag om samverkan med det omgivande samhället för att bidra till kunskapsprogression och kompetens i arbetslivet är välkomna.

Datum
2019-05-29

Diarienummer
KS-2019/720.109

Avslutningsvis anser kommunstyrelsens förvaltning att förslaget att göra dagens formulering rörande samverkan och samhällspåverkan i högskolelagen bredare så att det i högskolornas uppgift ska ingå ”att samverka med det omgivande samhället och verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta” är mycket positivt.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förslaget till beslut medför inga ekonomiska och juridiska konsekvenser för kommunen.

Camilla Broo
Kommundirektör

Toralf Nilsson
Kanslidirektör

Björn Rosborg
Utredare

Bilagor

Bilaga 1. Förslag till remissyttrande

Bilaga 2. Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens remissvar

Bilaga 3. SOU 2019:6 En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan:

<https://www.regeringen.se/490b23/contentassets/b81affc4c0754122b1f7bbb24f23832c/en-langsigtig-samordnad-och-dialogbaserad-styrning-av-hogskolan-sou-20196>

Beslutet delges

Utbildningsdepartementet

Remissinstansen